

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Závěrečná evaluace působení Agentury pro sociální začleňování v lokalitě Děčín

Sociotrendy

2015

Obsah

Úvod	3
1. Zadání a cíle evaluace.....	5
2. Metody sběru dat	6
3. Spolupráce města a Agentury za jejího působení v Děčíně.....	8
3.1 Důvody přihlášení města ke spolupráci a Agenturou.....	8
3.2 Lokální partnerství.....	9
4. Současná spolupráce mezi městem a Agenturou a mezi subjekty.....	13
4.1 Navázání další spolupráce s Agenturou.....	13
4.2 Integrační politiky města, přístup k sociální problematice a k sociálnímu vyloučení ...	15
5. Zhodnocení činnosti Agentury a obce v jednotlivých oblastech podpory	17
5.1 Bydlení	17
5.2 Zaměstnanost	19
5.3 Bezpečnost	20
5.4 Vzdělání a volný čas.....	22
5.5 Sociální služby.....	24
6. Projekty vzešlé z lokálního partnerství ve spolupráci s Agenturou	26
6.1 Realizované projekty	26
6.2 Nerealizované projekty	27
7. Klíčové okamžiky intervence Agentury pro sociální začleňování v Děčíně, hlavní oblasti spolupráce města a Agentury.....	30
8. Život v SVL z pohledu jejích obyvatel	32
9. Případová studie.....	35
10. Závěrečné shrnutí a doporučení.....	37
Seznam zkratk.....	40
Literatura	41

Úvod

Závěrečná evaluační zpráva lokality Děčín navazuje na průběžnou evaluační zprávu, která byla zpracována v roce 2012. Evaluační zpráva předkládá výsledky provedené evaluace a výzkumného terénního šetření, které proběhlo v rámci projektu Evaluace v lokálních partnerstvích v lokalitách z roku 2010. Zadavatelem evaluace je Úřad vlády ČR, Odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách (dále jen Agentura). Terénní šetření v rámci této evaluace bylo realizováno v květnu – červnu 2015.

Předkládaná evaluační zpráva obsahuje závěrečné zhodnocení činnosti Agentury pro sociální začleňování v Děčíně a situaci naplňování inkluzivních politik i po jejím odchodu. Cílem této zprávy bylo vyhodnotit, nakolik se podařilo realizovat stanovené záměry lokálního partnerství, a jakým způsobem k tomu přispěla Agentura ve spolupráci s jednotlivými zainteresovanými subjekty. Dále je pozornost zaměřena na další vývoj a realizovaná opatření inkluzivních politik města po té, co Agentura z Děčína odešla a ukončila režim vzdálené podpory.

První část dokumentu je zaměřena na počátky navázání spolupráce města s Agenturou, zejména jaká byla očekávání jednotlivých aktérů, zda se je podařilo obecně naplnit, a jak jednotliví aktéři zpětně spolupráci s Agenturou, i s ohledem na svá rozdílná očekávání, hodnotí. Následuje kapitola popisující průběh spolupráce v rámci vzdálené podpory, způsob pokračování lokálního partnerství a scházení se po odchodu Agentury, a také hodnotí rozdílný přístup k sociálnímu vyloučení a sociální problematice ze strany politického a úřednického aparátu, i ze strany neziskové sféry.

Kapitola zhodnocení činnosti Agentury a Děčína v jednotlivých oblastech popisuje konkrétní realizovaná opatření a vývoj situace v oblastech bydlení, zaměstnanost, vzdělávání a volný čas, sociální služby a bezpečnost. Je zde komparován výchozí stav v jednotlivých oblastech a způsob naplnění vytyčených cílů, zejména s ohledem na přínos Agentury a způsob intervence u dílčích opatření.

Samostatnou kapitolu tvoří přehled plánovaných a realizovaných projektů na podporu sociálního začleňování za působení Agentury i po jejím odchodu. Uvedena je také kapitola, která shrnuje konkrétní klíčové okamžiky intervence Agentury pro sociální začleňování v Děčíně, hlavní oblasti spolupráce Agentury a města a činnost lokálního konzultanta.

Všechny kapitoly jsou doplněny o výpovědi subjektů, které tvořily lokální partnerství a v rámci realizovaného výzkumného terénního šetření se vyjadřovaly ke všem výše uvedeným oblastem a tématům (činnost a průběh LP, hodnocení spolupráce s Agenturou, integrační politiky města, realizace konkrétních opatření v jednotlivých oblastech, projekty, přínos a intervence Agentury a lokálního konzultanta, atd.)

Rozhovory byly provedeny také se samotnými obyvateli označených vyloučených lokalit, jednalo se o lokality Boletice, Rozbělesy, Podmokly, Teplická a Krátká ulice. Zhodnocení vlivu

působení Agentury na život ve vyloučené lokalitě, zaznamenání změn a vyjádření se k životu v uvedených lokalitách jsou uvedeny v příslušné kapitole ke konci dokumentu.

Poslední kapitolou před samotným závěrečným shrnutím a uvedením doporučení je zpracovaná případová studie na téma prostupné zaměstnávání. V rámci případové studie jsme zkoumali, do jaké míry se podařilo realizovat prostupné zaměstnávání v Děčíně, s ohledem využití Střediska městských služeb jako zaměstnavatele sociálně znevýhodněných osob, které mělo proběhnout prostřednictvím projektu OP LZZ. Současně je mapována situace ohledně toho, zda se podařilo zřídit sociální podnik, jakým způsobem probíhá prostup na trh práce u zaměstnanců, kteří se osvědčili na prvním a druhém stupni, a také, zda je systém ve městě rozvíjen a jaké subjekty jsou do něj zapojeny.

1. Zadání a cíle evaluace

Závěrečná evaluace v Děčíně měla zhodnotit udržitelnost a efektivitu integračních struktur obce za působení i po odchodu Agentury. Zhodnotit sociální integrační politiky ve městě, a to se zvláštním zřetelem k připravenosti institucí veřejné správy dlouhodobě realizovat účinná integrační opatření, která se podařilo nastavit za spolupráce s Agenturou. Dále měla evaluace popsat změnu situace sociálně vyloučených občanů a změnu v oblasti sociálních integračních politik v obci, včetně změny politického diskursu v této oblasti, včetně změny nabídky sociálních služeb, popřípadě služeb ve vzdělávání, služeb na podporu zaměstnávání obyvatel ze SVL a v oblasti bydlení, a to v návaznosti na zavedená opatření, projekty a připravované projektové záměry. Současně byla zjišťována míra vlivu Agentury na jednotlivá realizovaná opatření a kroky, které město Děčín během působení Agentury i po jejím odchodu realizovalo.

Cílem evaluační analýzy je:

- a) vyhodnotit adekvátnost sociálních (integračních) politik v obci a zjistit, zda zavedená opatření odpovídají potřebám lidí ohrožených sociálním vyloučením;
- b) zhodnotit udržitelnost a efektivitu integračních struktur Děčína i po odchodu Agentury. Zhodnotit sociální (integrační) politiky v obci, a to se zvláštním zřetelem k připravenosti institucí veřejné správy dlouhodobě realizovat účinná integrační opatření a k adekvátnosti postupů orgánů samosprávy v oblasti sociálních (integračních) politik v období 2011 - 2014;
- c) zhodnotit změnu situace sociálně vyloučených občanů a změnu v oblasti sociálních (integračních) politik v obci, včetně změny politického diskursu v této oblasti, vč. změny nabídky sociálních a vzdělávacích služeb, služeb návratu na trh práce a v oblasti bydlení, a to v návaznosti na zavedená opatření, projekty a připravované projektové záměry;
- d) poskytnout podklady pro změnu a přizpůsobení metod a procesů fungování aktérů na celkové i lokální úrovni.

2. Metody sběru dat

Evaluační zpráva tvoří ucelený systém společně s evaluační zprávou působení Agentury v Děčíně za rok 2012. Jedná se o hlavní dokumenty, které mapují průběh působení Agentury v Děčíně, a to od počáteční výchozí situace a identifikovaných problémů, až po zhodnocení situace po odchodu Agentury a zhodnocení udržitelnosti nastavených integračních politik a opatření.

Evaluační zpráva byla vypracována na základě následujících metodických postupů a datových zdrojů:

a) analýza sekundárních dat

Pro město Děčín byly použity dostupné relevantní dokumenty, analýzy a publikace. Jednalo se zejména o Situační analýzu v Děčíně z roku 2011; Evaluaci působení Agentury v Děčíně z roku 2012; Socio-demografickou analýzu 2013, kterou nechalo vypracovat statutární město Děčín a Koncepti prorodinné politiky města Děčín pro rok 2014 - 2018. Dále se jednalo o podklady poskytnuté lokálním konzultantem, tedy o interní materiály Agentury, jakými byly hodnotící a monitorovací zprávy lokálního partnerství a jednotlivých pracovních skupin, popřípadě podklady, které nám poskytli sami oslovení respondenti (například podklady k projektovým záměrům apod.).

b) hloubkové rozhovory

Polostrukturované hloubkové rozhovory představovaly hlavní kvalitativní výzkumnou metodu, která sloužila jako podklad pro zpracování této evaluační analýzy. V rámci šetření byly stanoveny dvě hlavní cílové skupiny výzkumu – zástupci institucí a organizací a obyvatelé označené vyloučené lokality.

Výzkumný soubor respondentů zastupujících instituce a organizace v Děčíně vycházel ze seznamu členů lokálního partnerství. Měřítkem relevance výběru dotázaných byla oblast jejich působení a naplňování inkluzivních opatření v jednotlivých oblastech. Cílem hloubkových rozhovorů bylo získat hodnocení a interpretaci nastavených opatření v jednotlivých oblastech, které jsou těmto zástupcům lokálního partnerství dobře známé a na něž se soustředí jejich profesní a odborná činnost. Výběr výzkumného souboru zástupců institucí a organizací byl konzultován s lokálním konzultantem, který v obci působil.

Hloubkové rozhovory se zástupci sociálně vyloučené lokality byly provedeny s 25 respondenty. Účelem těchto rozhovorů bylo zhodnocení realizovaných opatření a intervence Agentury vzhledem k potřebám cílové skupiny, zda byly deklarované potřeby naplněny a v jaké míře. Současně bylo zjišťováno, zda jsou obyvateli sociálně vyloučených lokalit pozorovány nějaké přímé posuny v oblasti sociální integrace v dané obci a změny týkající se

způsobu života těchto osob. Byly zjišťovány významy, které oni sami přikládají aktivitám, které v dané lokalitě probíhají.

Pro výzkumná zjištění z interview, která proběhla se zástupci obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách, byla použita teorie sociálních reprezentací. Jedná se o vyhledání přesvědčení sdílená danou skupinou osob, která mají důležitou funkci ve vysvětlování reality a společenských aktivit a jsou pro danou skupinu charakteristická. Důležitost vyhledání různých typů sociálních reprezentací spočívá v okolnosti, že osoby spadající do určité reprezentace používají k řešení situací spojených s jejím předmětem podobné modelové aktivity. Jedná se o metodu, která je jednou z metod používaných v integrovaném výzkumném přístupu s převahou kvalitativních postupů.

3. Spolupráce města a Agentury za jejího působení v Děčíně

Následující kapitola shrnuje počátek spolupráce města Děčín s Agenturou, zejména co se týče počátečních očekávání a důvodů města pro přihlášení se ke spolupráci. Následuje zhodnocení činnosti lokálního partnerství a procesu strategického plánování, včetně role Agentury a lokálního konzultanta v těchto procesech. Dále je popsána spolupráce mezi subjekty v LP i mezi nimi a lokálním konzultantem tak, jak se během působení Agentury v Děčíně vyvíjela, uvedeno je také zhodnocení činnosti lokálního konzultanta v rámci lokálního partnerství Děčín. Kapitulu doplňují názory oslovených expertů na činnost Agentury, na její přínosy, popřípadě neúspěchy.

3.1 Důvody přihlášení města ke spolupráci a Agenturou

Agentura pro sociální začleňování působila v Děčíně od června roku 2011 do června roku 2014. Podnětem pro přihlášení města ke spolupráci s Agenturou bylo to, že v roce 2010 se změnila politická reprezentace, která již byla této formě spolupráce nakloněna, na rozdíl od předešlé, a město Děčín se tak poprvé o spolupráci s ASZ ucházelo až ve třetí vlně výběrového řízení i přes to, že ve městě dlouhodobě panují četné problémy ohledně sociálně vyloučeného obyvatelstva. Iniciativa pro navázání spolupráce s ASZ vycházela přímo od vedení města, tedy vstupní podmínky naznačovaly silnou podporu ze strany politické reprezentace, což je pro budoucí realizovanou opatření v rámci integračních politik města vždy klíčovým faktorem (jak se následně během spolupráce s Agenturou ukázalo, ani v Děčíně nebyla nakonec podpora politického vedení realizovaným opatřením dostatečná a několik klíčových projektů ztroskotalo právě na zamítavém rozhodnutí města či pasivním přístupu, jak je uvedeno dále v textu).

Město mělo od spolupráce s Agenturou v celku reálná očekávání a motivací pro zahájení spolupráce s Agenturou bylo zejména následující:

- zlepšit situaci ohledně dlouhodobé nezaměstnanosti mladých lidí a dalších sociálně ohrožených osob,
- zlepšit efektivitu dosavadních koordinačních pokusů a procesů v oblasti komunitního plánování a integrační politiky,
- pomoc s aktuálně realizovaným projektem Střediska městských služeb a zajištění metodické pomoci s uplatňováním principů a mechanismů prostupného zaměstnávání,
- vytvořit systém sociální prevence, který by měl zmírnit postupné zhoršování sociální situace vyloučených obyvatel i problémového soužití obyvatel,
- sjednocení a koordinace činnosti jednotlivých zainteresovaných subjektů působících v sociální a integrační oblasti.

3.2 Lokální partnerství

Lokální partnerství bylo ustanoveno v říjnu 2011. Původně bylo do lokálního partnerství zahrnuto velké množství institucí, organizací a subjektů (36 členů), nicméně většina z nich projevila o účast nezájem a postupně na činnostech lokálního partnerství a strategického plánování participovalo ve spolupráci s Agenturou pouze několik z nich.

Ze strany lokálního konzultanta byly před prvním setkáním lokálního partnerství formulována hlavní východiska, identifikované potřeby a cíle, ke kterým by LP mělo ve své činnosti směřovat, a které by měly být po ukončení spolupráce s Agenturou naplněny, nebo by alespoň mělo být připraveno zázemí pro jejich realizaci. V oblasti bydlení měl být proveden monitoring aktuálních možností týkajících se bytů a městských bytů v Děčíně, dále mělo být aktivně vyjednáváno s majiteli bytů ohledně možného zapojení do systému prostupného bydlení. V oblasti vzdělávání a volného času mělo dojít k rozšíření NZDM, k realizaci programů celoživotního vzdělávání pro chudé, měla být posílána komunikace škol a rodin, aktivně využívány služby terénních programů pro motivaci rodičů podporovat děti ve vzdělávání. Co se zaměstnanosti týče, za potřebný byl identifikován rozvoj Střediska městských služeb a zaměstnávání sociálně znevýhodněných.

Z výše uvedených identifikovaných potřeb a cílů se podařilo naplnit, popřípadě připravit zázemí pro další realizaci, jen u velmi málo z nich. Největší úspěchy byly zaznamenány v oblasti zaměstnanosti, v ostatních oblastech k realizaci vytyčených cílů nedošlo, jak je dále uvedeno v textu.

Po ustanovení LP proběhla v Děčíně ve spolupráci s Agenturou analýza situace v sociálně vyloučených lokalitách. Agentura a její pracovníci (zejména tedy LK) se aktivně zapojili do stávajících procesů ve městě, jako byla například činnost komise Rady města. Byla také nastavena velmi dobrá spolupráce s politickým vedením města. Lokální konzultant se pravidelně setkával s pověřeným bývalým radním, s náměstkyní primátora i s primátorem města.

Předmětem scházení se mezi členy lokálního partnerství bylo, mimo opatření konzultovaných v jednotlivých pracovních skupinách, strategické plánování. Jak je dále popsáno, strategické plánování se v Děčíně nepodařilo propojit s komunitním plánováním a činnostmi sociálního odboru.

Agentura a lokální konzultant se tak v Děčíně výrazně zasadili zejména o vznik Strategického plánu rozvoje města, který vznikl v roce 2013¹. Agentura poskytovala

¹ Pozdnější vznik strategického plánu (téměř rok před odchodem Agentury) zapříčinilo zejména to, že se SP původně prosadit nepodařilo tak, jak bylo nastaveno v nástrojích ASZ. Město Děčín odmítnutí tohoto procesu argumentovalo tím, že ve městě dobře funguje komunitní plánování, nicméně na konci roku 2012 se město strategicky plánovat rozhodlo, a to zejména s ohledem na potřeby plynoucí z nadcházejícího programového období ESF a možného získání dotačních titulů. Město plánovalo v sociální a vzdělávací oblasti, v oblasti rozvoje, životního prostředí a podnikání. Na konci roku 2012 vznikly klíčové metodické materiály, jako Metodika SP, Organizační řád, Komunikační strategie, Harmonogram procesu SP, a vznikly také struktury potřebné k SP, tzn. řídicí výbor a jednotlivé pracovní skupiny, které začaly hned pracovat na sběru dat o jednotlivých oblastech jejich působení.

metodickou pomoc, připomínkovala a konzultovala podobu jednotlivých cílů ve spolupráci s lokálním partnerstvím. Agentura dále zajistila a organizovala pro členy pracovních skupin odborný seminář k tématu strategického plánování, který také financovala. ASZ se dále podílela na přesvědčování vedení města o potřebnosti plánovat, připomínkovala a spolutvořila metodické materiály pro proces SP. Seminář strategického plánování, který ASZ organizovala a financovala, proběhl ve dvou setkáních a odborný lektor Jan Kroupa přednášel o metodách tvorby strategického plánování, účastníci vytvořili SWOT analýzu, vybírali priority a definovali opatření. Tato intervence Agentury byla ze strany členů lokálního partnerství hodnocena velmi pozitivně.

Spolupráce mezi subjekty

Již po první schůzce lokálního partnerství bylo jasné, že většina zapojených členů se na strategickém plánování a realizaci integračních opatření podílet nadále nebude, a také mezi zbylými partnery, kteří se dál LP účastnili, panoval skeptický pohled na strategické plánování, zejména s ohledem na nejistotu pramenící z finančního pokrytí stanovených cílů. Závislost na dotačních titulech a zdrojích z externích fondů představovala značné riziko pro aktivní přístup ke snaze realizovat některá opatření. Spolupráce mezi subjekty a lokálním konzultantem tak probíhala většinou pouze individuálně, chyběl komplexní přístup.

Významný problém byl zaznamenán v komunikaci mezi lokálním konzultantem, který vedl činnost lokálního partnerství, a sociálním odborem. Ze strany členů LP byla aktivita sociálního odboru hodnocena jako nedostatečná, zástupci sociálního odboru situaci naopak vnímali tak, že lokální konzultant s nimi nekomunikoval a do strategického plánování je nezahrnoval. Výpovědi většiny členů LP i zástupců sociálního odboru se tak shodují v tom, že komunikace mezi sociálním odborem a strategickým plánováním nebyla efektivní, přesto však obě strany potvrzují, že aktivita odboru v rámci činnosti LP by byla vítaná, žádoucí a potřebná. Tato komunikační bariera sehrála významnou roli také v tom, že se nepodařilo propojit činnost komunitního plánování a lokálního partnerství.

Ačkoliv se již ze začátku působení lokálního partnerství podařilo v Děčíně nastartovat všechny nástroje používané Agenturou a město vyjádřilo zájem pracovat na systému dostupného bydlení, zaměstnávání, mělo také velký zájem na činnostech prevence kriminality, všeobecně, na základě zklamání z nerealizace velkého investičního projektu na vznik azylového domu pro muže², opadal zájem města Děčín dále na spolupráci s Agenturou participovat. Podle jedné z dotázaných expertek se vše zlomilo v roce 2013, jakmile město řeklo, že Agenturu nepotřebuje (ještě v roce 2012 spolupráce fungovala). Do Děčína tak přijeli zástupci Agentury a jednali s městem ohledně toho, co město od Agentury očekávalo, a co Agentura mohla nabídnout. Městu se například nelíbilo, že Agentura tlačila v krocích,

² Podrobněji je tato problematika rozepsána v kapitole „Zhodnocení činnosti Agentury a obce v jednotlivých oblastech podpory – Sociální služby“; a v kapitole „Projekty vzešlé z lokálního partnerství ve spolupráci s Agenturou - Nerealizované projekty“.

kteřé město dělat nechtělo, přičemž si roli Agentury vysvětlovalo tak, že je to pouze poradní orgán a v momentě, kdy město něco nechce, ta že by ho Agentura do takových rozhodnutí neměla nutit. *„Kolikrát se mi zdálo, že ani nechtěli najít společný jazyk, a město si myslelo, že to dělá nejlíp a Agentura taky a to byl problém.“*

Lokální konzultant

V Děčíně za dobu spolupráce města s Agenturou působil jeden lokální konzultant, což již z počátku nastavilo pro spolupráci pozitivní podmínky, neboť nemuselo docházet k předání agendy, k novému seznamování se s problematikou lokality a s jednotlivými členy LP, jak tomu bylo například v některých jiných městech.

Obecně v Děčíně mezi členy původního lokálního partnerství panuje ten názor, že lokální konzultant jednal sice aktivně a intenzivně, ale jeho komunikace se zaměřovala zejména na individuální jednání mezi ním a bývalým radním, který byl v oblasti sociální a integrační politiky spíše pasivní. Podle některých partnerů, kdyby se jednotlivé problémy řešily komplexně na společných jednáních, a ne jen s jedním aktérem, byla by spolupráce s Agenturou přínosnější a výsledky viditelnější. *„Já myslím, že ten konzultant byl velice schopný člověk, je to možný, že se tomu tenkrát, když tady působil, tak s hodně věcmi chodil za bývalým radním, byl to jeden z mála lidí, který se tomu tady chtěl věnovat, ale na druhou stranu, když některým věcem nevěřil (pozn. bývalý radní), tak je nechtěl realizovat a ani to zkoušet, takže to argumentoval spoustou věcí a hned to končilo (...) Některé věci si myslím, že skončily u radního, že konzultant je řešil u něho, a tak se to nerealizovalo, kdyby s těmi věcmi zašel konzultant i za někým jiným, tak to nemuselo být hned ztracené.“*

Mnoho dotázaných se tak cítilo být z procesů a činnosti lokálního konzultanta vynechaných, což následně přispívalo k jejich negativnímu hodnocení Agentury jako takové. *„Ten pracovník z Agentury s náma jako se sociálním odborem moc nespolečně pracoval, nevím z jakého důvodu, protože ten systém, v jakém pracuje Agentura, je jedna věc, a druhá věc je, jaký ten člověk je. Pro nás by bylo zajímavé získat od Agentury i zkušenosti z jiných měst, příkladů dobré praxe, to se nám nedostalo.“*

Z pohledu lokálního konzultanta na celou situaci potom vyplývalo, že bývalého radního jako kontaktní osobu pro komunikaci s ASZ určilo samo město a LK tedy pouze vycházel z rozhodnutí vedení města. Naopak se zdálo velmi výhodné, že zvolený zástupce pro komunikaci s ASZ byl také zástupcem politické reprezentace. Problém potom nicméně nastal v době, kdy LK své kroky konzultoval s pověřenou osobou (tedy radním), který však jeho návrhy zamítal. V této době již bylo pozdě konzultovat návrhy a kroky také s některými jinými členy lokálního partnerství, neboť rozhodnutí o odmítnutí ze strany zástupce vedení města bylo již zásadní a neovlivnitelné. Vedení města je pro Agenturu zásadním partnerem a proto lokální konzultant všechny kroky nejprve konzultoval s určeným zástupcem vedení města. V případě že byly tyto kroky ze strany zástupce vedení města odmítnuty, LK již neměl další prostor, jak je realizovat.

Problém byl spatřován také v celkovém nastavení fungování principu spolupráce s Agenturou a získávání dotačních titulů. Jelikož většina deklarované motivace města ke spolupráci s Agenturou stála na realizaci projektu vzniku azylového domu pro muže a zajištění poskytování návazných sociálních služeb prevence, který nakonec nebyl realizován, někteří oslovení spatřovali nedostatky intervence Agentury a lokálního konzultanta právě v orientaci pouze na jediný cíl, což následně redukovalo možnost zaměřit se i na jiná opatření a nástroje integrační politiky. *„Ty problémy Děčína jsou někde jinde, nejsou v kapacitě azylového domu, nicméně lokální konzultant byl ujišťován v tom, kdo je tady garant, tedy bývalá politická reprezentace, a že má dělat dál a pokračovat. Naše hodnocení Agentury tak nebylo příliš ideální, což zase ale nepramení to z toho, že Agentura prováděla špatnou práci, ale konzultant dostával špatné zadání a informace.“*

Shrnutí

- Jednou z motivací pro město Děčín ke spolupráci s Agenturou byla realizace projektů (tedy získání způsobu, jak financovat některé služby ve městě) a získání projektového poradenství, LK následně inicioval podání projektové žádosti na IOP projekt
- Agentura se významně podílela na vzniku Strategického plánu rozvoje města Děčín
- Spolupráce mezi subjekty a lokálním konzultantem probíhala většinou pouze individuálně, zejména potom s bývalým radním (kterého vedení města komunikací s ASZ pověřilo), nicméně důvodem bylo to, že město je pro ASZ zásadní partner, a proto LK konzultoval všechny kroky nejdříve z určeným zástupcem města, pokud tyto kroky odmítl, neměl LK další prostor, jak je realizovat
- V rámci LP panovala neefektivní komunikace mezi členy a sociálním odborem
- Město a ASZ přestali spolupracovat v okamžiku, kdy se nepodařilo realizovat celou řadu navrhovaných opatření v oblasti zadlužení, bydlení, rozvoje sociálních služeb, včetně realizace IOP projektu

4. Současná spolupráce mezi městem a Agenturou a mezi subjekty

V této kapitole je popsán další vývoj spolupráce mezi jednotlivými subjekty lokálního partnerství i po odchodu Agentury z Děčína v červnu roku 2014. Vzhledem k tomu, že se změnou politického vedení města byla navázána další spolupráce s Agenturou formou koordinovaného přístupu, bylo zkoumáno mj. i to, jaká jsou očekávání členů původního LP od nové spolupráce, popřípadě jaké obavy někteří aktéři mají. Zhodnoceny jsou také integrační politiky města a přístup Děčína k problematice sociálního vyloučení.

Jak již bylo popsáno výše a bude dále v tomto dokumentu, spolupráce mezi Agenturou a městem nestandardně ustala ještě před uplynutím čtyřleté doby působení ASZ v obcích se zahájením spolupráce v roce 2011. V Děčíně spolupráce ustala v roce 2013 a poté se již lokální partnerství nescházelo, ani nebylo navázáno na nastavené integrační politiky a mechanismy (pokud tak nečinily některé subjekty individuálně ze svého vlastního rozhodnutí). Vzdálená podpora poskytována nebyla, stejně tak ustala komunikace mezi jednotlivými členy původního LP a lokálním konzultantem, například co se konkrétně dodatečných konzultací po e-mailu či telefonu týče.

4.1 Navázání další spolupráce s Agenturou

I přes to, že první spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování v Děčíně mnoho pozitivních výsledků nepřinesla a mohlo by se zdát, že jakékoliv snahy o podporu sociálního začleňování a realizaci integračních opatření zde opadly, s novým politickým vedením města však naopak tato snaha opět vzrůstá a město navázalo s Agenturou další spolupráci v rámci koordinovaného přístupu. Jedním z hlavních důvodů pro další spolupráci města s ASZ je zejména to, aby ve městě došlo ke zlepšení soužití mezi sociálně vyloučenými obyvateli a majoritou (například i s ohledem na zvyšující se riziko a počet realizovaných demonstrací), dále, aby se zlepšila situace bydlení a pronajímání bytů sociálně znevýhodněným jedincům či rodinám nebo také aby došlo k posílení či udržení některých důležitých sociálních služeb a kapacit sociálních pracovníků.

Z pohledu oslovených členů původního lokálního partnerství, by nová spolupráce s Agenturou měla být více zaměřena na přenos příkladů dobré praxe, zkušeností se zaváděním jednotlivých opatření v jiných městech apod., což v předchozí spolupráci dle některých velmi chybělo. Předložené příklady z praxe by také podle dotázaných mohly představovat silný argument pro politickou reprezentaci města k tomu, aby některé projekty schválila a finančně podpořila, aby pochopila význam a přínos navrhovaných opatření pro město Děčín a všechny jeho obyvatele. „Ale co bysme uvítali v tom koordinovaném přístupu, to je to know how a ty příklady dobré praxe, jak tu funguje jinde, co se osvědčilo, na jaké překážky se připravit, jak to společně řešit. Máme tu sídliště Boletice, tam je to dost problémové, tak věci ohledně toho.“

Někteří oslovení se však obávali toho, že i nadále je spolupráce s Agenturou zaměřena zejména na získání financí z dotačních titulů a projektů, a že se neúspěch z původní činnosti Agentury ve městě bude opakovat. Negativně byl hodnocen fakt, že právě pouze přes Agenturu je možný přístup k některým dotačním zdrojům, což může u mnoha partnerů zastíňovat skutečnou potřebnost Agentury a jejich integračních nástrojů. *„Ta nová spolupráce, mě se nelíbí, že přístup k určitým evropským fondům je vázán na to, že budeme spolupracovat s Agenturou, takže nikdo neřekne ne, aby neztratil možnost získávat další prostředky na tuto oblast a zároveň se pak může stát to, co před tím, že se projekt nepovede, a tím se ztratí chuť dělat cokoliv dalšího.“*

Ukončení spolupráce a vzdálená podpora

V polovině roku 2013 bylo ze strany monitorovacího výboru ASZ rozhodnuto o předčasném ukončení spolupráce mezi Agenturou a městem Děčín. Důvodem bylo již zmíněné odmítnutí města realizovat schválený investiční projekt na zřízení AD pro muže (IOP 3.1b) a návazný projekt na zajištění poskytování některých sociálních služeb prevence, které doposud v Děčíně chyběly a jejich zavedení bylo pro řešení situace se sociálním vyloučením klíčové. Z pohledu Agentury byly tímto popřeny všechny zásady předchozího úsilí LP a spolupráce s ASZ. Město se také stavělo odmítavě a pasivně k vytvoření analýzy bydlení v SVL, neimplementovalo výsledky plynoucí z realizované analýzy zadluženosti, všeobecně již nadále nebylo schopno navrhnout relevantní témata další spolupráce. Spolupráce byla proto ukončena.

Agentura s vedením města se tedy následně dohodla, že spolupráce bude dále probíhat ve velmi omezeném rozsahu formou vzdálené podpory, která byla poskytována vždy 2 dny v měsíci. Takto nastavená vzdálená podpora zahrnovala zejména projektové poradenství v oblasti strategického plánování Děčína a v oblasti vzdělávání a zavádění inkluzivních opatření na školách. V režimu vzdálené podpory se dařilo tyto cíle naplňovat, lokální konzultant se tak účastnil procesu strategického plánování města, setkávání PS Sociální politika města a zasedání Řídícího výboru. Na přelomu roku 2013/2014 konzultant zainteresované partnery upozornil na možnost podání projektové žádosti do OP VK na podporu základního školství v ORP. Město s pomocí lokálního konzultanta a jeho metodické podpory a projektového poradenství projekt zpracovalo a podalo.

4.2 Integrovaná politika města, přístup k sociální problematice a k sociálnímu vyloučení

Statutární město Děčín má poměrně rozvinutou síť sociálních služeb, včetně těch, které jsou zaměřené výhradně na práci s Romským a sociálně vyloučeným obyvatelstvem. Vzhledem k tomu, že je město velké a působí zde mnoho poskytovatelů sociálních služeb, daří se pokrývat potřeby všech možných cílových skupin, nicméně i přes to jsou kapacity některých služeb pro sociálně vyloučené nedostatečné (například krizové bydlení, služby pro drogově závislé, NZDM pro děti a mládež, terénní služby pro sociálně vyloučené občany apod.). Co se však komplexního přístupu k integraci sociálně znevýhodněných týče, ve městě chybí koncepty a ochota realizovat opatření spojená s bytovou situací, se zadlužením obyvatel a dalšími problémy. Ačkoliv bývalé vedení města deklarovalo jistou podporu realizaci integračních opatření, v praxi nelze činnost města směrem k sociálně vyloučeným obyvatelům považovat za adekvátní a dostatečnou, neboť právě z pasivity či neochoty bývalého vedení města nebyla některá klíčová opatření realizována.

Co se zastoupení vedení města a odborů magistrátu města v lokálním partnerství týče, a tedy míry aktivity jednotlivých odborů v realizaci integračních opatření, bývalé vedení města sice s lokálním konzultantem komunikovalo, ovšem konkrétní výstupy z této spolupráce znatelné nejsou (kromě několika zamítnutých či nepodpořených projektů), stejně tak jako u odboru sociálních věcí, které by mělo mít v LP klíčovou roli.

Za pozitivní lze považovat přístup odboru rozvoje města Děčín, který s Agenturou spolupracoval v rámci tvorby několika projektů, přičemž Agentura se také prostřednictvím lokálního konzultanta aktivně podílela na činnosti v rámci Strategie 2014-2020³. Lokální konzultant byl členem Řídícího výboru strategie a pracovní skupiny Sociální politika města. V rámci této činnosti připomínkoval proces strategického plánování, a to především z metodického pohledu. Při činnosti v pracovní skupině Sociální politika města se aktivně účastnil jako její člen. Zároveň plnil funkci analytika pracovní skupiny, kdy zpracoval některá podkladová data a poskytl interní analýzy, které má Agentura k dispozici.

Zástupci odboru rozvoje města hodnotili, na rozdíl od většiny členů lokálního partnerství, spolupráci s Agenturou jako přínosnou. Co se další spolupráce s Agenturou a integračních politik města týče, v oblasti tvorby projektů nemá odbor rozvoje zatím konkrétní představy o budoucích realizovaných opatřeních na podporu sociálního začleňování, nicméně důležitá je pro něj především podpora a pomoc při zpracování projektových žádostí, což je ovšem činnost značně nárazová a těžko dopředu odhadnutelná, neboť projekty odboru rozvoje

³ Odbor rozvoje spolupracoval a spolupracuje s Agenturou především ve dvou oblastech. První je tvorba a zpracování projektů a projektových záměrů: „Podpora sociálně znevýhodněných osob ve Středisku městských služeb“ (tzn. realizace integračních opatření ohledně VPP, zaměstnávání obyvatel SVL); projekt „Od analýz ke koordinaci sociálních služeb v Děčíně“ (tzn. bude zajištěna realizace integračních opatření ohledně rozšíření kapacit TP pro občany SVL, zajištění sociálních služeb pro občany SVL, vznik 3. komunitního plánu města atd.). Druhou hlavní oblastí spolupráce ASZ s odborem rozvoje je činnost v rámci Strategie 2014-2020 (tzn. metodická podpora při realizaci integračních opatření definovaných ve strategickém plánu města Děčín).

zpracovává až na základě podnětu příslušných odborů, nicméně pozornost projektové aktivity města by se i v rámci další spolupráce s ASZ měla zaměřovat na oblast zaměstnávání (prostupné zaměstnávání, vznik sociálního podniku), na oblast bydlení (vznik prostupného bydlení, zajištění terénních pracovníků pro klienty sociálních bytů apod.) nebo na oblast sociálních služeb (vznik NZDM pro starší děti, zajištění poskytování dalších sociálních služeb, např. TP pro drogově závislé, dluhové poradenství apod.). V oblasti strategického plánování má odbor rozvoje zájem o další účast lokálního konzultanta na činnostech a plánování Strategie. Z pohledu celkového působení Agentury v Děčíně by zástupci odboru rozvoje uvítali větší informovanost všech aktérů a navrhují obnovit systém společných jednání, kde by byly identifikovány potřeby jednotlivých subjektů, a byly by diskutovány také výstupy z jednotlivých činností. V této oblasti vnímají pracovníci odboru největší slabinu působení Agentury ve městě, protože činnost lokálního konzultanta probíhala spíše formou osobních konzultací, a to zejména s bývalým vedením města.

V současné době došlo v Děčíně k personálním změnám na pozici vedení města a nová primátorka slibuje plné nasazení při realizaci integračních opatření, a to zejména navázáním další spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování v rámci koordinovaného přístupu. Současně dle názorů některých dotázaných zástupců úřednického aparátu města, kteří se na spolupráci s Agenturou a realizaci konkrétních výstupů podíleli, by mělo být lokální partnerství a spolupráce mezi partnery nastaveno více propojeně, zasíťovaně, aby činnost města jako celku v rámci sociálních a inkluzivních politik byla více integrovaná, sjednocená a aby tato spolupráce přinášela konkrétní výsledky.

Integrace sociálně znevýhodněných byla zahrnuta jako jeden z cílů také v rámci komunitního plánování pro rok 2015, nicméně podle jednoho z dotázaných členů původního LP, žádné konkrétní kroky se v tomto ohledu neděly, nic nebylo realizováno, žádné schůzky svolány. Vše se tak i nadále řeší v rámci pracovních skupin prevence kriminality, sociální věci apod.

Shrnutí

- Město se změnou politického vedení města navázalo s ASZ další spolupráci formou koordinovaného přístupu
- Členové LP by v rámci nové spolupráce uvítali více přenosu příkladů dobré praxe a zkušeností z jiných měst se zaváděním integračních opatření
- Negativně byl vnímán fakt, že důvodem pro novou spolupráci s ASZ může být opět snaha získat přes Agenturu přístup k velkým dotačním projektům
- Aktivní ve spolupráci s Agenturou i v realizaci projektů byl odbor rozvoje města Děčín
- Lokální konzultant byl členem Řídícího výboru strategie rozvoje města a pracovní skupiny Sociální politika města

5. Zhodnocení činnosti Agentury a obce v jednotlivých oblastech podpory

Následující kapitola obsahuje shrnutí zásadních intervencí Agentury a lokálního partnerství v oblastech bydlení, zaměstnanosti, vzdělávání, sociálních služeb a bezpečnosti v Děčíně v letech 2011 až 2014. Je popsán způsob a míra vlivu, jakou se Agentura podílela na realizaci jednotlivých zaváděných opatření, případně jsou uvedeny také důvody, které vedly k tomu, že některá opatření realizována nebyla. U každé oblasti jsou popsány hlavní úspěchy, kterých se městu podařilo dosáhnout, ať už samostatně nebo ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování.

5.1 Bydlení

Na začátku působení Agentury byla jako hlavní problém v situační analýze, a také v rámci pracovní skupiny Bydlení, identifikována absence levného bydlení pro sociálně slabší občany a minimální aktivita města v této oblasti. Hlavní příčinou tohoto problému je horší dostupnost bydlení pro nízkopříjmové obyvatele, která je způsobena nejen finančními důvody, ale také diskriminací romských obyvatel na trhu s realitami. Jak již bylo zmíněno, činnost vedení města ve spolupráci s lokálním konzultantem se orientovala převážně na podávání projektu na vznik azylového domu, a pro řešení situace bydlení nezbýval v rámci LP ani prostor ani ochota podporovat tuto oblast. Z toho důvodu nebyla ve spolupráci s Agenturou ani z vlastní iniciativy města v oblasti sociálního či prostupného bydlení realizována žádná zásadní opatření.

Ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování byl v Děčíně realizován pro členy lokálního partnerství odborný seminář, na který byl přizván také pan Gabal, který zde prezentoval výsledky své analýzy. V Děčíně chybí především první stupeň, který by mohl být základem pro systém prostupného bydlení. Chybí zde ubytovny, které by byly ochotné spolupracovat se sociálním odborem města a neziskovými organizacemi a pronajímat volné byty sociálně vyloučeným obyvatelům. Dále se nepodařilo zřídit plánovaný azylový dům pro muže a všeobecně tak systém prostupného bydlení nemá v Děčíně z čeho vycházet. Dalším problémem je nedostatek městských bytů, které by mohly být vyčleněny jako tzv. sociální. Město se zbavilo mnoha bytů, které přešly do soukromého vlastnictví a do nálepky „sociální“ by tak mohlo spadat asi 60 bytů, zbytek městských bytů je normálně pronajímán a město zde sociální byty zřídit nemůže.

Agentura navrhla městu Děčín, aby se problematikou bydlení zabývalo podrobněji a navrhla zpracování podkladové analýzy pro zpracování Koncepce bydlení města Děčín. ASZ nabídla spolufinancování tohoto materiálu ze svých zdrojů (tedy 50 tisíc Kč by dalo město a 50 tisíc Kč ASZ). Primátor města ale tuto možnost odmítl.

Vzhledem k tomu, že zástupci LP Děčín nebyli schopni přesvědčit soukromé majitele ubytoven a bytů k zapojení se do projektu a samotné město Děčín nebylo schopno

poskytnout dostatečný počet tréninkových či sociálních bytů, od záměru vytvořit systém prostupného bydlení se jednoznačně odstoupilo a žádná další opatření v této oblasti realizována nebyla, ani nebyla ze strany členů LP vyvíjena snaha něco v této oblasti dále měnit či realizovat.

Situace se začíná měnit k lepšímu až v současné době, kdy se změnila politická reprezentace města a Děčín navázal novou spolupráci s Agenturou v rámci koordinovaného přístupu. Nová radní zadala bytové komisi s odborem místního hospodářství zpracovat analýzu a pravidla přidělování bytů sociálně slabým. Zástupci města současně čekají na změny plynoucí z nového zákona o sociálním bydlení, aby zaváděná opatření mohla na tyto legislativní změny navázat. Co se koncepce sociálního bydlení týče, která doposud není v Děčíně formulována, podle dotázaných je vize vedení města taková, že nabídka bytů ve městě je dobrá a město spíše zastává názor ohledně nastavení spolupráce mezi klienty a majiteli bytů tak, aby majitelé i nájemníci věděli, na koho se obrátit v případě poradenství, dluhů, placení nájmu, zaplněnosti bytů apod. Město tak chce volit spíše cestu přesvědčování majitelů bytů, aby najímali volné byty všem, ne aby si vybírali, než aby se samo město angažovalo prostřednictvím vydané všeobecně platné koncepce sociálního bydlení.

Podle oslovené zástupkyně jedné neziskové organizace působící v Děčíně i zástupce městské policie je ve městě obrovská neobsazenost bytové kapacity, takže potenciál prostupného bydlení zde je, jen vedení města se k tomuto záměru stavělo až doposud zamítavě. Nyní se politická situace ve městě změnila a prostupné bydlení je jedním z cílů koordinovaného přístupu.

Shrnutí

- V oblasti bydlení nebyla ve spolupráci s Agenturou nastavena žádná klíčová opatření
- V Děčíně nefunguje systém prostupného bydlení, chybí zde dostatek sociálních bytů, nejsou upravena pravidla tak, aby byla sociálně slabým přidělována transparentně
- V roce 2012 došlo ze strany města k odmítnutí zpracování podrobné analýzy bydlení v Děčíně
- Pro zavedení systému prostupného bydlení chybí první stupeň a městské byty, které by mohly sloužit jako tréninkové či sociální
- Se změnou vedení města je přístup k řešení bytové politiky aktivnější
- Bytová komise s odborem místního hospodářství zpracuje analýzu a pravidla přidělování bytů sociálně slabým
- Bytová situace a možnosti systému prostupného bydlení by měly být řešeny v rámci koordinovaného přístupu a další spolupráce s Agenturou

5.2 Zaměstnanost

Oblast zaměstnanosti představovala v Děčíně tu část strategického plánu, ve které se podařilo realizovat důležitý projekt na podporu zaměstnávání znevýhodněných cílových skupin na trhu práce a současně se podařilo nastavit systém prostupného zaměstnávání, jak je uvedeno dále v kapitole Případová studie. Prioritou LP bylo zvýšení pracovního uplatnění především nízko kvalifikovaných obyvatel Děčína a snížení dlouhodobé nezaměstnanosti mladých lidí do 25 let, kteří za sebou nemají delší praxi či jsou čerstvými absolventy škol. Očekávání města v této oblasti od spolupráce s Agenturou, tedy na počátku, zahrnovalo vytvoření systému sociální prevence, který by pomohl zabrzdit zhoršování sociální situace obyvatel Děčína. Klíčové bylo udržet činnost Střediska městských služeb, které vzniklo již před příchodem Agentury do města a zažádat o projekty z programu OP LZZ, které by podpořily zaměstnávání znevýhodněných skupin na trhu práce v Děčíně.

Město se v rámci Střediska městských služeb (SMS) pokusilo samo o podání projektu na zajištění a udržení provozu SMS Děčín, ten však, i přes připomínky projektové žádosti a konzultace ze strany lokálního konzultanta, nebyl podpořen. Ve spolupráci s Agenturou byl tedy následně vypracován a podán další projekt z programu OP LZZ, na pracovní poradenství a přímou podporu zaměstnávání osob ze sociálně znevýhodněného prostředí – „Podpora sociálně znevýhodněných osob ve Středisku městských služeb“. Tento projekt byl podpořen a jeho realizace byla zahájena v dubnu 2013 (končil v březnu 2015). Projekt tak nastavil účinné mechanismy při zaměstnávání osob z cílové skupiny do 25 let a z cílové skupiny sociálně znevýhodnění na trhu práce. Hlavním nástrojem bylo vytvoření nových pracovních míst. Projekt se také soustředil na zlepšení spolupráce a komunikace mezi městem a zaměstnavateli při vyhledávání a zprostředkování zaměstnání osobám z cílových skupin, které před tím prošly zaměstnaneckým poměrem u statutárního města Děčín. Skrze tento projekt tak byl v Děčíně nastaven systém prostupného zaměstnávání.

V Děčíně aktuálně fungují VPP zejména skrze město Děčín, a to prostřednictvím Střediska městských služeb, popřípadě možnost práce na VPP nabízí například i Městská policie Děčín. Nicméně od roku 2011 do roku 2013 počty VPP (dříve VS) při Středisku městských služeb postupně klesaly, od roku 2013 opět stoupají a vzhledem k další spolupráci s Agenturou v rámci koordinovaného přístupu a aktivitě městské policie, která ve spolupráci s úřadem práce hodlá rozšířit kapacity pracovníků na VPP při městské policii, lze očekávat další nárůst možností pracovního uplatnění na veřejně prospěšných parcích.

	VS	VPP	Projekt	Celkem podpořeno skrze SMS Děčín
2011	110	29	-	139
2012	105	20	-	125
2013	-	50	10	60
2014	-	95	14	109

Zdroj: Výroční zpráva Střediska městských služeb Děčín za roky 2011 až 2014.

Dalším nástrojem aktivní politiky zaměstnanosti, který se ve spolupráci s Agenturou podařilo v Děčíně zavést, je aplikace zaměstnávání 10 % dlouhodobě nezaměstnaných osob jako podmínka v zadávání veřejných zakázek. Agentura v rámci tohoto opatření aktivně pomáhala ve smyslu poskytování odborných konzultací. Tato podmínka byla v Děčíně úspěšně zavedena.

Shrnutí

- VPP fungují skrze Středisko městských služeb Děčín (ve spolupráci s ÚP), které vzniklo nezávisle na intervenci Agentury
- Agentura se podílela na realizaci projektu na podporu zaměstnávání znevýhodněných osob na trhu práce ve SMS Děčín, který nastavil mechanismy systému prostupného zaměstnávání
- Ve spolupráci s Agenturou byla zavedena a uplatněna podmínka zaměstnávání 10 % dlouhodobě nezaměstnaných na trhu práce
- S ohledem na realizaci projektu, dobrou spolupráci zaměstnávajících subjektů s ÚP a další navázanou spolupráci s Agenturou lze očekávat zvyšující se počet osob zaměstnaných na VPP a v rámci systému prostupného zaměstnávání

5.3 Bezpečnost

V oblasti bezpečnosti je v Děčíně městská policie velmi aktivní, přičemž její činnost v oblasti zavádění integračních opatření na podporu začleňování a bezproblémového soužití mezi obyvateli probíhala samostatně i před vstupem Agentury do města. Tento subjekt tak spíše působil jako příklad dobré praxe pro pracovníky Agentury a spolupráce probíhala zejména na bázi vzájemných konzultací a předávání si zkušeností z praxe.

Městská policie fungovala jako dodavatel klíčových dat pro lokálního konzultanta. Velmi pozitivně byla Agentura ze strany zástupců Městské policie Děčín hodnocena v tom smyslu, že finančně zajistila zpracování analýzy sociálně vyloučených lokalit. Tato analýza z roku 2012 navazovala na Gabalovu analýzu SVL (2006) a identifikovala nové trendy a změn v jednotlivých vyloučených lokalitách v Děčíně, zjišťovala vývoj nežádoucích sociálně-patologických jevů mezi vyloučenými obyvateli, popřípadě jaké podklady jsou k této problematice k dispozici. Pro městskou policii představuje tato návazná analýza, kterou Agentura zajistila, výborný podklad například pro projektové žádosti v oblasti bezpečnosti a prevence.

Všeobecně, jak již bylo zmíněno, na činnost městské policie neměla Agentura žádný vliv, spíše se jednalo o přenos zkušeností a příkladů dobré praxe. „(...) *potom proběhlo spousta schůzek, kde jsme slyšeli jak se co kde dělá. My jsme si jeli po vlastní linii a Agentura se toho potom chytla. My jsme si dělali, co jsme chtěli a Agentura se na to jen napojovala. Tady metodická podpora nebyla a nebyla ani potřeba, ustávala, dodali jsme jen data která byla požadována.*“

V poslední době se v Děčíně stupňují problémy týkající se pocitu bezpečí a občanského soužití. Město dlouhou dobu očekávalo vyhocení stoupajících konfliktů mezi obyvateli, k čemuž došlo v roce 2014 demonstrací Romů, při které bylo potřeba policejních zásahů a demonstrace byla spojena s velkou mírou násilí a trestné činnosti. Zástupce městské policie také popsal trendy, které lze podle něj mezi obyvateli pozorovat. Jedná se o měnící se vnímání tolerance vůči sociálně vyloučeným obyvatelům, přičemž tato tolerance je stále menší a vede ke zvyšujícímu se počtu konfliktů mezi majoritním obyvatelstvem a sociálně vyloučeným romským obyvatelstvem.

V Děčíně působí asistenti prevence kriminality již od roku 2008, nyní je jich 10, přičemž městská policie spolupracuje zejména se skupinou dobrovolníků, z nichž někteří jsou romské národnosti. Ani v rámci tohoto opatření nebylo potřebné, aby se Agentura nějakým způsobem angažovala, spíše od MP Děčín přebírala zkušenosti z praxe. V současné době jsou APK (7 osob) placeni z dotace ministerstva vnitra, která trvá do konce roku 2015, nicméně v rámci VPP má městská policie kapacitu a prostředky na nábor dalších asistentů prevence kriminality. Vzhledem k tomu, že po tomto období město očekává stopnutí dotací na APK z Ministerstva vnitra (jelikož Děčín je v tomto programu již 6 let), má městská policie již navázanou spolupráci s Úřadem práce, který bude asistenty prevence kriminality ve stávajícím počtu financovat, přičemž je připuštěno navýšení kapacit těchto pracovníků.

Shrnutí

- Činnost městské policie je v oblasti integračních a preventivních opatření velmi intenzivní a aktivní, probíhala samostatně bez intervence Agentury
- Městská policie a lokální konzultant si navzájem vyměňovali příklady dobré praxe a zkušenosti týkající se zavádění preventivních opatření (např. APK)
- Agentura zajistila zpracování další analýzy sociálně vyloučených lokalit v Děčíně

- V Děčíně stoupá konflikt mezi majoritou a vyloučenými obyvateli (zejména Romy)
- Při městské policii již dlouhodobě fungují APK, které město bude dále financovat skrze ÚP

5.4 Vzdělání a volný čas

Všeobecně byla intervence Agentury v oblasti vzdělávání hodnocena spíše nedostatečně, neboť Agentura v této oblasti nerealizovala žádný z velkých projektů na podporu sociálního začleňování a inkluze na školách, funkce asistentů pedagoga, popřípadě přípravné třídy a další integrační opatření byla realizována z vlastní iniciativy škol již před zahájením působení Agentury ve městě. Nedostatečně byla hodnocena pasivita Agentury ve vztahu k opatřením pro podporu práce s rodinami ohledně přípravy do školy, rovněž pro nácvik rodičovských kompetencí. *„Agentuře skutek utek, nic nám nezařídili. Očekávání byla co se týká podpory zájmového vzdělávání, nízkoprahových zařízení atd., které by byly ty problémové děti, nejen Romové, které nemají prioritu vzdělání, nemají volnočasové využití, nemají z rodiny vzory. Co bych očekával dál v souvislosti od nějaké instituce, například od ministerstva, neziskovek, aby bylo pracováno s rodinami. Chybí nácvik rodinných kompetencí, chybí domácí systematická práce doma, povídání si s dítětem, a to nám ze strany Agentury chybělo, že v této oblasti nic nerealizovali, to nám tu chybí.“*

I přes to, že některé školy v blízkosti sociálně vyloučených lokalit disponují inkluzivními nástroji, jako jsou asistenti pedagogů, speciální či přípravné třídy (např. ZŠ Míru, Máchova ad.) a tato integrační opatření jsou hodnocena velmi pozitivně a prospěšně, z důvodu nestabilního financování je dlouhodobá udržitelnost, popřípadě rozvoj, těchto opatření nejisté. V některých školách se nepodařilo získat dostatečné finance na dlouhodobou podporu asistenta pedagoga, což je problematické vzhledem k přerušení kontinuity podpory studentů ze sociálně vyloučených lokalit. Problém s finanční udržitelností byl z pohledu zástupců základních škol ve spádových oblastech sociálně vyloučených lokalit spatřován také v tom, že samotní speciální pedagogičtí a podpůrní pracovníci potřebují jistotu tak, aby svou práci mohli odvádět kvalitně a na sto procent. Tento problém se netýká pouze škol, ale také sociálních služeb, jako například nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, jak popisuje jeden z oslovených ředitelů základní školy. *„Z různých dotačních titulů, které vypisuje MŠMT jsou zde asistenti pedagoga, přípravné třídy jsou zde dlouhá léta a teď máme speciálního pedagoga. Vybrali jsme si sice kompetentního, ale nedostali jsme na něj finance na další rok, takže bude muset skončit. I v nízkoprahu ve škole se střídají pracovníci a jestliže tam chceme mít někoho kvalitního, kdo tam ty děti přitáhne do toho centra, tak by měl mít nějakou perspektivu, nějakou jistotu, udržitelnost dlouhodobou.“*

Město se také účastnilo pilotního projektu na přípravu Strategie základního školství v ORP Děčín a na podporu konkrétních inkluzivních opatření ve městě. Jedním z klíčových problémů města Děčín v této oblasti bylo to, že nemělo dostatečný přehled o aktuálních finančních zdrojích. Obdobný problém byl identifikován i v případě i projektu z OPVK, výzva

číslo 46. LK upozornil na možnost připravit tento projekt a konzultoval základní záměr projektu. Město poté odmítlo nabízené projektové poradenství ze strany Agentury a samo si zaplatilo osoby, které se z pohledu města měly v přípravě projektů vyznat. Projekt byl následně podán, ale byl vyřazen kvůli formálním nedostatkům.

Co se volnočasového vyžití dětí ze SVL v prostředí škol týče, z výpovědí zástupců základních škol vyplynulo, že se i samotní učitelé na Děčínsku snaží zlepšit situaci s trávením volného času sociálně vyloučených dětí. Hlavním problémem však zůstává nízká motivace jak dětí, tak jejich rodičů, se do aktivit zapojovat. *„Zkoušel jsem několikrát udělat speciální kroužek pro sociálně znevýhodněné i když bych byl velmi rád, aby chodili s většinou, ale oni tam moc nechťejí docházet. Tak jsme se snažil kroužek zaměřit na ně, aby to bylo co nejpestřejší, problém je, že nemají vůli docházet, nemají v sobě vytrvalost, chodit pravidelně a dál se zlepšovat.“*

Shrnutí

- V oblasti vzdělávání Agentura nerealizovala ve spolupráci se školami žádné velké projekty na podporu inkluze a začleňování žáků
- V některých školách působí asistenti pedagogů, speciální pedagogové nebo jsou zřízeny přípravné třídy, nezávisle na činnosti ASZ
- Zástupci škol by ze strany Agentury uvítali více intervence v oblasti motivace rodičů a dětí k řádnému plnění školních povinností, v oblasti komplexní práce s rodinami žáků

5.5 Sociální služby

Co se sociálních služeb týče, město Děčín má vzhledem ke svému postavení statutárního města celkem rozsáhlou síť sociálních služeb, nicméně i přes to jsou některé kapacity služeb hodnoceny jako nedostatečné, s ohledem na potřeby sociálně znevýhodněných obyvatel. Jak je popsáno níže, jedním z největších výsledků spolupráce lokálního konzultanta s městem Děčín byl připravovaný projekt na vznik azylového domu pro muže, v rámci kterého měl být realizován návazný projekt na zajištění poskytování služeb prevence.

Projekt na rozdělení AD vznikl na základě poptávky ze strany Centra sociálních služeb města Děčín, byl poté doplněn ještě o záměr nákupu osobního vozu pro rozvoj terénní práce pod městem. Tento projekt byl městem připraven a posléze schválen. Paralelně s ním se připravoval také velký individuální projekt, který měl tyto služby a další vydefinované aktivity pokrýt provozně. Provozní projekt obsahoval služby AD, TP, NZDM, protidluhové poradenství. Příprava tohoto projektu byla zastavena v době, kdy město odmítlo přijmout dotaci z IOP (důvody, proč nedošlo k realizaci projektu ohledně azylového domu pro muže a zajištění dalších sociálních služeb jsou uvedeny níže v textu).

Na tento projekt se zaměřovala většina pozornosti Agentury i lokálního konzultanta, což byla z pohledu většiny členů LP velká chyba, neboť řešení problematiky sociálně vyloučených obyvatel nelze postavit na jenom projektu a jedné cílové skupině.

V návazném projektu na IOP, který se průběžně zpracovával, byly zahrnuty tyto aktivity:

- vznik nového NZDM v lokalitě Rozbělesy,
- rozšíření TP ve městě (konkrétně o 3 terénní pracovníky),
- zajištění poskytování protidluhového poradenství.

Jednalo se o projekt na tříleté financování těchto služeb. Byly již zpracovány popisy služeb a jejich rozpočty, ale projekt byl zastaven poté, co město odmítlo realizovat stěžejní IOP.

„Ale chybí tu další NZDM, kdyby se podpora lokálního konzultanta ubírala tímto směrem, tak bychom to ocenili více, není tu žádný subjekt který by se tomu věnoval, spíš pro ty starší, 9 až 16 let, a aby bylo něco i přímo v centru.“

V Děčíně působí dvě NZDM (jedno v lokalitě Boletice a jedno v lokalitě Rozbělesy). Ačkoliv bylo zřízení dalšího NZDM v Děčíně jedním z vyjádřených cílů LP, nakonec mezi zainteresovanými aktéry nedošlo k žádnému konsensu, důvodem byly neshody ohledně lokality, kde by další NZDM vzniklo a ohledně prostor, a diskuze ohledně potenciálního zřízení dalšího NZDM již nadále vedena nebyla.

Jak již bylo zmíněno, jeden z největších výsledků působení Agentury v Děčíně, i v souladu s komunitním plánem, došlo v rámci LP k napsání projektu na azylový dům pro muže. Tento projekt se stal páteří celého strategického plánu a s jeho nerealizací padla nejen ochota města se nadále zasazovat o spolupráci s Agenturou a o realizaci integračních opatření, ale také nebyly realizovány téměř žádné další cíle ze strategického plánu, které se vznikem AD pro muže souvisely. V rámci LP se zpočátku za koordinace s lokálním konzultantem

domluvilo, že by mohl být využit jeden vhodný objekt. Projekt se napsal, lokální konzultant spolu s dalšími expertními pracovníky z Agentury poskytovali konzultace vedení města i dalším zainteresovaným aktérům, poskytovali metodickou pomoc a projektové poradenství. V rámci projektového poradenství v případě tohoto projektu lokální konzultant jednal s vedením města, vyjednával podmínky, poskytoval metodickou podporu a projektové poradenství. LK se dále podílel na identifikaci potřeb města a na přípravě projektové žádosti.

Projektový záměr byl předložen komisi města, která jej schválila, nicméně vedení města náhle, i po schválení projektu ze strany MPSV ČR, tento investiční projekt zamítlo. Důvodem podle oslovených zástupců lokálního partnerství bylo to, že vedení města zjistilo, že by na povinnou dlouhodobou udržitelnost azylového domu a následných poskytovaných sociálních služeb prevence nebyly z rozpočtu města dostupné potřebné finance.

Zamítnutý byl také další projekt v oblasti sociálních služeb, ke kterému Agentura poskytovala projektové poradenství a metodickou podporu. Jednalo se o projekt „Aktivitami Komunitního centra Rozbělesy ke zvýšení sociálních a pracovních kompetencí obyvatelstva“.

Shrnutí

- Páteří celého strategického dokumentu města byl IOP projekt na rozšíření AD pro muže a návazný projekt na poskytování služeb prevence
- LK a další pracovníci Agentury se významně podíleli na tvorbě tohoto projektu, poskytovali konzultace, metodickou podporu, na identifikaci potřeb měst
- Projekt nebyl z rozhodnutí bývalého vedení města podpořen, což se spolu s opakovanou neochotou města vůbec se o dalších možných opatřeních (v oblasti bydlení) bavit, stalo důvodem pro ukončení spolupráce s Agenturou
- V Děčíně chybí další NZDM, zejména pro starší děti a mladé dospělé

6. Projekty vzešlé z lokálního partnerství ve spolupráci s Agenturou

Ačkoliv z ustaveného lokálního partnerství vzešlo ve spolupráci s Agenturou 6 důležitých projektových žádostí, realizováno bylo nakonec pouze minimum projektů. V oblasti tvorby projektů Agentura úzce spolupracovala zejména s odborem rozvoje města. V rámci tvorby projektů poskytoval lokální konzultant a další expertní pracovníci Agentury zejména metodickou podporu, projektové poradenství, zajišťoval komunikaci mezi subjekty, popřípadě s klíčovými zástupci politické reprezentace vyjednával podmínky pro podání projektových žádostí a obhajoval důležitost a potřebnost realizace některých níže uvedených projektů.

Ačkoliv se všechny níže uvedené projekty soustředily na identifikované nejpálčivější oblasti v Děčíně – nezaměstnanost, bydlení, absence klíčových služeb (NZDM, TP atd.), nepodařilo se realizovat téměř žádný z nich, přičemž odstoupení od investičního a návazného projektu znamenalo v podstatě zhroucení celého strategického plánu, neboť na službách vzešlých z těchto projektů byla postavena realizace většiny vytyčených cílů.

6.1 Realizované projekty

Název projektu: „**Podpora sociálně znevýhodněných osob ve Středisku městských služeb**“

Operační program: **Projekt OP LZZ**

Stav projektu: Projekt byl podpořen a zahájen v dubnu 2013, končil v březnu 2015

Agentura zde prostřednictvím lokálního konzultanta poskytla odborné poradenství při přípravě žádosti a konzultace záměru. Konzultant se také významně podílel na zpracování Vstupní analýzy cílové skupiny, která byla povinnou součástí žádosti. Hlavním cílem projektu bylo vytvoření takového systému podpory osob z cílové skupiny projektu, který by jim pomocí série opatření umožnil opětovný vstup na trh práce. Hlavním nástrojem bylo vytvoření nových pracovních míst. Projekt se také soustředil na zlepšení spolupráce mezi městem a zaměstnavateli při vyhledávání a zprostředkování zaměstnání osobám, jež prošly zaměstnaneckým poměrem u statutárního města Děčín a nastavení mechanismů, které by umožnily osoby z cílové skupiny zaměstnávat i po skončení projektu. Skrze tento projekt tak byl v Děčíně nastaven systém prostupného zaměstnávání.

Název projektu: „**Od analýz ke koordinaci sociálních služeb v Děčíně**“

Operační program: **Projekt OP LZZ, výzva č. 97**

Stav projektu: Projekt byl podpořen a byl zahájen v červenci 2013, končil v červnu 2015

Cílem projektu bylo zajistit vznik 3. komunitního plánu v Děčíně, jehož podkladem by byla

analýza stávajícího a žádoucího stavu poskytování sociálních služeb na území města a na zajištění takového systému sociálních služeb na místní úrovni, který by plně odpovídal místním potřebám, pružně reagoval na lokální odlišnosti a zajišťoval, že finanční prostředky z veřejných zdrojů budou vynakládány efektivně a hospodárně. Agentura zde prostřednictvím lokálního konzultanta poskytla odborné poradenství při přípravě žádosti a konzultace záměru.

6.2 Nerealizované projekty

Název projektu: **„Rozvoj služeb pro sociálně vyloučené občany v Děčíně (investiční)“**

Operační program: **Projekt do IOP 3.1b.**

Stav projektu: od realizace projektu bylo odstoupeno

Cílem projektu bylo připravit nový objekt pro azylový dům pro muže a koupit osobní automobil pro terénní služby města. Agentura zde prostřednictvím lokálního konzultanta poskytla odborné poradenství při přípravě žádosti a konzultace záměru. Konzultant se také významně podílel na zpracování povinných příloh projektové žádosti, které se týkaly vyjádření potřeby sociálních služeb. LK dále motivoval klíčové zainteresované subjekty k podání projektu, podílel se na přípravných pracích, na nalezení vhodných objektů, účastnil se jednání pracovní skupiny založené s ohledem na tvorbu k projektu, připomínkoval projektové žádosti. Projekt byl kladně ohodnocen poskytovatelem dotace, ale na základě usnesení RM 13 03 36 03 byla jeho realizace odmítnuta. Hlavním důvodem odstoupení od realizace investičního projektu byla budoucí provozní zátěž města nejen po dobu udržitelnosti investičního projektu, ale také v dalších letech.

Název projektu: **„Rozvoj sociálních služeb v Děčíně (neinvestiční)“**

Operační program: **Projekt IPO, OP LZZ výzva č. 55**

Stav projektu: od realizace projektu bylo odstoupeno

Návazný provozní projekt k výše uvedenému investičnímu, který měl zajistit poskytování doprovodných sociálních služeb pro sociálně vyloučené obyvatele. V rámci přípravy projektu došlo k vydefinování některých zásadních potřeb města v oblasti sociálních služeb. Z projektu měly být podpořeny nejen služby AD pro muže a TP, ale také vznik NZDM pro mladistvé a měly být posíleny služby protidluhového poradenství.

Agentura zde prostřednictvím lokálního konzultanta poskytla odborné poradenství při přípravě žádosti a konzultace záměru. Konzultant se také významně podílel na zpracování povinných příloh projektové žádosti. Na základě usnesení RM 13 03 36 03 a nerealizaci investičního projektu bylo jeho další zpracování zastaveno.

Název projektu: **„Podpora zaměstnanosti v Děčíně prostřednictvím nového Střediska městských služeb“**

Operační program: **OP LZZ, výzva č. 19**

Stav projektu: projekt nebyl schválen

Žadatelem projektu bylo Město Děčín, partnerem Charitní sdružení Děčín. Cílovou skupinou byli příslušníci vyloučených sociálních lokalit Děčína, v rámci projektu mělo být podpořeno asi 130 osob z cílové skupiny. Cílem projektu bylo poskytovat pracovní poradenství a diagnostiku sociálně vyloučeným a znevýhodněným na trhu práce. Agentura prostřednictvím lokálního konzultanta poskytovala metodickou podporu a projektové poradenství, konzultace a připomínky k projektové žádosti.

Název projektu: **„Aktivitami Komunitního centra Rozbělesy ke zvýšení sociálních a pracovních kompetencí obyvatelstva“, OP LZZ, výzva č. 19**

Stav projektu: projekt nebyl schválen

Žadatelem projektu bylo o.s. Cinka, partnery Charitní sdružení Děčín a Městská policie Děčín. Cílovou skupinou byli příslušníci vyloučených sociálních lokalit Rozbělesy, popřípadě další obyvatelé této lokality. V rámci projektu mělo být podpořeno asi 130 osob z cílové skupiny. Klíčovou aktivitou měl být vznik nového nízkoprahového centra pro děti a mládež. Agentura prostřednictvím lokálního konzultanta poskytovala metodickou podporu a projektové poradenství, konzultace, připomínkovala projektovou žádost.

Název projektu: **“Zvyšování pracovních a sociálních kompetencí u mladých lidí” a “Inkluzivní nástroje pro ZŠ v Děčíně”**

Operační program: **Projekty OP VK výzva 2 Ústeckého kraje opatření 1.2.**

Stav projektu: projekt nebyl schválen

Projekt byl zaměřen na práci s mládeží, která selhává při studiu středních škol. Jeho součástí byl motivační program pro návrat do studia, doprovodné služby pro žáky a jejich rodiny. Žadatelem projektu bylo Charitní sdružení Děčín a partnerem byla SŠ. Projekt nebyl podpořen. Agentura prostřednictvím lokálního konzultanta poskytovala metodickou podporu a projektové poradenství, konzultace. Projektová žádost byla podávána na podnět LK, který měl podíl na přípravě nápadu projektu.

Shrnutí

- Z LP vzešlo poměrně dost připravených projektových žádostí, většina však neprošla schválením
- Od realizace klíčového projektu na zřízení AD pro muže a poskytování návazných služeb prevence město odstoupilo
- Realizován byl projekt v oblasti zaměstnanosti a v oblasti komunitního plánování
- Důvodem pro neschválení většiny projektů byla finanční neudržitelnost či nedostatek financí na realizaci

7. Klíčové okamžiky intervence Agentury pro sociální začleňování v Děčíně, hlavní oblasti spolupráce města a Agentury

Agentura a lokální konzultant se v Děčíně výrazně zasadili zejména o vznik Strategického plánu rozvoje města. Agentura poskytovala metodickou pomoc, připomínkovala a konzultovala podobu jednotlivých cílů ve spolupráci s lokálním partnerstvím. Agentura v rámci této intervence organizovala a finančně zajistila pro členy pracovních skupin odborný seminář k tématu strategického plánování, ASZ se dále podílela na přesvědčování vedení města o potřebnosti plánovat, připomínkovala a spolupráce metodické materiály pro proces SP. Lokální konzultant metodicky a koordinačně vedl lokální partnerství a účastnil se setkání pracovních skupin, dále poskytoval individuální konzultace ohledně klíčových opatření, zejména bývalému vedení města.

Agentura se také prostřednictvím lokálního konzultanta aktivně podílela na činnosti v rámci Strategie 2014-2020. Lokální konzultant byl členem Řídícího výboru strategie a pracovní skupiny Sociální politika města. V rámci této činnosti připomínkoval proces strategického plánování, a to především z metodického pohledu. Při činnosti v pracovní skupině Sociální politika města se aktivně účastnil jako její člen. Zároveň plnil funkci analytika pracovní skupiny, kdy zpracoval některá podkladová data a poskytl interní analýzy, které má Agentura k dispozici.

Poté, co město v roce 2013 projevilo o další spolupráci s Agenturou nezájem (z důvodu nerealizace investičního projektu na AD pro muže, který byl páteří celého strategického plánu), zástupci Agentury přijeli do Děčína vyjednat s městem ohledně toho, jaká měla město od spolupráce očekávání, a co Agentura může nabídnout.

Ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování byl v Děčíně realizován pro členy lokálního partnerství odborný seminář, na který byl přizván také pan Gabal, který zde prezentoval výsledky své analýzy a společně s členy LP byly diskutovány možnosti zavedení systému dostupného bydlení, zejména potom byly identifikovány zásadní překážky pro reálné zavedení systému.

Většina pozornosti lokálního konzultanta a lokálního partnerství se zaměřovala na podávání projekt na rozšíření služby AD pro muže a na zajištění poskytování návazných služeb sociální prevence. Lokální konzultant spolu s dalšími pracovníky z Agentury poskytovali konzultace vedení města i dalším zainteresovaným aktérům, poskytovali metodickou pomoc. Lokální konzultant dále jednal s politickou reprezentací města, vyjednával podmínky, poskytoval metodickou podporu a projektové poradenství, podílel na identifikaci potřeb města a na přípravě projektové žádosti.

V oblasti zaměstnanosti spolupracovala Agentura zejména na přípravě projektových žádostí, skrze něž se podařilo zřídit fungující systém dostupného zaměstnávání. Ve spolupráci se Střediskem městských služeb a odborem rozvoje města Děčín byl realizován

projekt *Podpora sociálně znevýhodněných osob ve Středisku městských služeb*. V rámci tohoto projektu Agentura skrze lokálního konzultanta poskytla odborné poradenství při přípravě žádosti a konzultace projektového záměru a konzultant se také významně podílel na zpracování Vstupní analýzy cílové skupiny, která byla povinnou součástí žádosti. Agentura v oblasti zaměstnanosti pomáhala s přípravou dalších projektů na podporu zaměstnanosti ve Středisku městských služeb, tyto projekty však byly zamítnuté či nepodané.

8. Život v SVL z pohledu jejích obyvatel

Rozhovory probíhaly v Děčíně s obyvateli lokalit Boletice, Rozbělesy, Krátká, Teplická a Podmokly. Otázky byly strukturovány zejména dle témat (bydlení, bezpečnost, volný čas, zaměstnání atd.). Jedním z cílů rozhovorů bylo zjistit, jaké jsou v současné době nejpalčivější problémy obyvatel sociálně vyloučené lokality, a také, zda se působení Agentury a zavedená sociální a integrační opatření nějakým způsobem promítla do života lidí žijících v blízkosti označené vyloučené lokality.

Vzhledem k tomu, že činnost Agentury nezaznamenala příliš mnoho konkrétních výstupů v rámci lokálního partnerství, nedolehla tříletá intervence Agentury nijak ani na samotné obyvatele vyloučených lokalit, kteří všeobecně žádné zásadní změny v okolí jejich bydliště i v rámci jejich běžného života nezaznamenali. Kvalitativní rozhovory byly provedeny s respondenty v označených vyloučených lokalitách: městská část Boletice, ulice Krátká a Teplická, lokalita Rozbělesy a Podmokly. Popsané problémy ze strany oslovených respondentů většinou korespondovaly s problémy, jež byly popsány v situační analýze města nebo v rámci průběžné evaluační zprávy z lokality Děčín z roku 2012.

Pro respondenty byla významným tématem zejména bezpečnost, užívání drog a nezaměstnanost v regionu. Tedy jednalo se o témata, se kterými jsou respondenti běžně konfrontováni, ovšem intervence Agentury ani v těchto klíčových oblastech nebyla ze strany oslovených nijak reflektována a uvědomována.

Téma bezpečnost a bydlení

Co se bezpečnosti týče, někteří z respondentů zaznamenali v lokalitách činnost asistentů prevence kriminality. Tyto osoby vnímají pozitivně z hlediska zajišťování veřejného pořádku, například v Boleticích i kolem školy v odpoledních hodinách, dále pro mnoho oslovených bylo pozitivní to, že asistenti jsou Romové a tedy mohou mít mezi sociálně vyloučenými větší autoritu.

„Ti pomocníci policie, nebo co oni jsou přesně zač, nosí uniformu a odpoledne je tu vidám, on je to Cikán, tak si myslím, že je to dobře, že tu jsou, on i ten pocit je potom lepší, ale to by jich tu muselo být sto, aby si člověk mohl říct, že tu nebudou s těmi vyloučenými problémy.“

Za nejvíce problematické bylo obyvateli sociálně vyloučených lokalit označeno zejména užívání drog a zanechávání injekčních stříkaček volně na chodnicích a travnatých plochách. Problém s drogami popsala i jedna z oslovených respondentek, která žije v lokalitě Boletice. Její dvě děti zde dochází do základní školy a již mnohokrát se v rámci pohybu okolo školy setkaly s injekčními stříkačkami ležícími v trávě nebo na zemi. Z tohoto důvodu si respondentka nepřeje, aby její děti navštěvovaly nedaleké hřiště, protože i tam se injekční stříkačky a materiály související s užíváním drog objevují. Podle jejího názoru by se tato lokalita měla více hlídat, například ze strany asistentů prevence kriminality, kteří v Boleticích dohlíží na veřejný pořádek před školou.

Znatelné problémy s užíváním drog v sociálně vyloučené lokalitě potvrzuje i další oslovený respondent. „*Jo to je tady velkej problém, hlavně ti dospělí, i rodiče od dětí, nevím, co pro to město dělá, ale nezdá se mi, že by se to nějak zlepšilo, spíš že přibývá i mladých co berou a je to problém, pak je z toho nepořádek a i oni jsou hluční třeba večer, že se musí volat policie.*“ Následně tento respondent popisuje další problém, který je v souvislosti s užíváním drog v lokalitě častý. Jedná se o krádeže, zejména o vykrádání aut. „*(...) tady je to pořád, auta vykradený, vchody do domů poničený, všechno se krade, aby pak měli na drogy, to jsou ale spíš ti mladí, ti co fetují, ti kradou tady.*“

Co se bydlení týče, podmínky, kvalita bytů i velikost nájmu jsou v označených vyloučených lokalitách na území města různé, většina respondentů však bydlela v soukromých nájmech v bytech horší kvality, což však v mnoha případech neznamenovalo výrazně nižší platby za měsíční nájem. Někteří oslovení se do Děčína přistěhovali během posledních pěti let ať už z toho důvodu, že zde měli příbuzné, nebo že jim z třetí strany bylo v Děčíně nabídnuto levné bydlení (v těchto případech však respondenti nebyli schopni přesně určit charakter onoho subjektu, který je do Děčína „nalákal“, většina se o něm vyjadřovala jako o realitní kanceláři nebo o soukromé společnosti).

Téma zaměstnanost

Ve většině případů oslovení respondenti vyjadřovali zájem pracovat, nicméně vysoká nezaměstnanost a málo pracovních příležitostí jim to v Děčíně neumožňuje, stejně tak jako častá diskriminace, se kterou se na pracovním trhu setkávají. Nicméně i přes to, jsme se v rámci našeho výzkumu setkali s názorem, že zaměstnání respondenti aktivně nevyhledávají, spíše naopak upřednostňují systém vyplácení sociálních dávek, který je pro tyto obyvatele v mnoha ohledech výhodnější než běžný pracovní poměr, jak ukazují dva níže uvedené případy.

Jeden z oslovených respondentů se k otázce zaměstnanosti vyjádřil tak, že sice zaměstnán je, pracuje jako dělník při výkopových pracích, nicméně by pro něj bylo výhodnější být nezaměstnaný a pobírat dávky. Důvodem je především to, že jeho rodina je v exekuci a většina platu mu odchází na vyplácení se. „*Spadli jsme do toho, makám, ale lepší by bylo kdyby mě vyhodili, to máte většinu platu jde pryč, kdybych šel na pracák, dostanu peníze od sociálky, oni mi zaplatí to pojištění, že bych měl zaplacené i zdravotní a sociální, od známých vím, že práci na černo jde sehnat a peníze bych dostával na ruku.*“

Mezi obyvateli panuje také velká migrace, sociálně vyloučení se sem stěhují zejména z důvodu nižších nájmu, nezaměstnanosti a malým pracovním příležitostem, které jim umožňují pobírat sociální dávky a nepracovat, což přímo popsal i jeden z oslovených. „*My tu bydlíme rok teďka, před tím jsme bydleli v Mladé Boleslavi, a rodina od ženy tu žije, tak jsme se sem přestěhovali (...) no práce tu není, ale člověk si zvykne, že třeba nějaká brigáda, ale nic nám zatím nechybí, vyžijeme z toho co máme.*“

Téma vzdělávání a volný čas

Většina dotázaných uvedla, že jejich děti do základní školy dochází, každá z vyloučených lokalit má jednu spádovou základní školu. Na těchto školách většinou působí asistenti pedagogů a rodiče se s ohledem na opatření zavedená na školách vyjadřovali zejména k doučování, které jejich dětem pomáhá a prospívá. Co se docházky dětí do školy týče, mezi sociálně vyloučenými rodiči lze pozorovat tu skutečnost, že posílá-li jedna Romská matka své dítě do školy, posílají děti i další z jejího okolí (sousedky, příbuzné, kamarádky atd.), neboť vzhledem ke zhoršenému vnímání bezpečnosti v lokalitě je pro ně lepší, když děti chodí spolu, popřípadě je ještě někdo z dospělých doprovází, čímž se obyvatelé SVL navzájem motivují k docházce do základní školy.

Volnočasové vyžití bylo hodnoceno v jednotlivých vyloučených lokalitách spíše negativně. Někteří z oslovených rodičů potvrdili zájem o zřízení hřiště nebo jiného venkovního zařízení pro děti. Při školách sice fungují různé kroužky, ale romské děti do nich spíše nedochází, ať už ze špatné integrace mezi kolektiv nebo z důvodu poplatků za dané aktivity. *„Kdyby tady byly nějaký prolízky pro ty děti, nebo třeba i lavičky, že by se dalo posedět, děcka by tu neběhaly, teď akorát nějaké kroužky jsou při škole, ale tam je to pro nás drahé, spíš venku kdyby něco bylo, hřištěátko, to bych byla spokojená.“*

Někteří oslovení měli také zkušenost s nízkoprahovým zařízením Kamarád, které se nachází v lokalitě Boletice. Aktivity pro děti byly hodnoceny pozitivně, rodiče a děti zmiňovali spokojenost například s hudebním a tanečním kroužkem, se sportovním nebo počítačovým kroužkem, ale i s dalšími.

Shrnutí

- Obyvatelé Děčína působení Agentury a z toho plynoucí změny nijak nezaznamenali a ani nereflektovali ve svých výpovědích
- Významným tématem byla pro respondenty bezpečnost a drogová problematika v okolí jejich bydliště
- Zaznamenána z pohledu obyvatel Děčína byla činnost asistentů prevence kriminality, která byla všeobecně hodnocena jako přínosná a užitečná
- Velkým problémem je užívání drog, s tím související časté krádeže a trestná činnost a nálezy injekčních stříkaček v SVL na chodnicích, v okolí školy apod.
- Pro některé nově příchozí obyvatele SVL je Děčín výhodnou lokalitou s ohledem na levné bydlení a málo pracovních příležitostí, což umožňuje zůstat nezaměstnaný a žít na dávkách
- V lokalitách byla identifikována absence volnočasového využití, hřišť a bezpečných ploch, kde by si děti mohly hrát

9. Případová studie

Systém prostupného zaměstnávání v Děčíně byl zaveden zejména skrze některé realizované projekty, jak je dále uvedeno. Co se spolupráce mezi zainteresovanými subjekty týče, klíčovým zaměstnavatelem znevýhodněných osob na trhu práce je Středisko městských služeb Děčín, dále některé sociální podniky, které zde působí (na jejich vzniku se zde Agentura nijak neangažovala), jako je například Jurta, o.p.s., Slunečnice o.p.s. Dále jsou do systému zaměstnávání znevýhodněných osob zapojeni v Děčíně například Agentura pro podporované zaměstnávání Osmý den nebo Charitní sdružení Děčín, které spolupracuje se všemi výše uvedenými subjekty, včetně Úřadu práce v Děčíně.

Co se prostupného zaměstnávání týče, ve spolupráci s Agenturou lze za významné považovat zejména úspěšnou realizaci projektu na podporu zaměstnávání znevýhodněných osob na trhu práce ve Středisku městských služeb, který byl realizován od dubna 2013 do května 2015 (Projekt OP LZZ, výzva 96 - Podpora sociálně znevýhodněných osob ve Středisku městských služeb). Tento projekt zavedl takové mechanismy, které prostupné zaměstnávání v Děčíně nejen nastavily, ale také nastavil takové podmínky, aby prostupné zaměstnávání mohlo být i nadále udržováno.

Hlavním cílem tohoto projektu bylo vytvoření takového systému podpory osob z cílové skupiny osob do 25 let bez kvalifikace nebo s nízkou úrovní kvalifikací a osob starších 50 let s kumulací handicapů, který by jim pomocí série opatření umožnil opětovný vstup na trh práce, a pomohl tak zlepšit jejich postavení ve společnosti. Nástrojem pro realizaci projektového záměru bylo zejména vytvoření nových pracovních míst, na které byly vybírány a přijímány právě osoby z výše zmíněných cílových skupin. Projekt se také soustředil na lepší spolupráce mezi městem a zaměstnavateli při vyhledávání a zprostředkování zaměstnání osobám, jež prošly zaměstnaneckým poměrem u statutárního města Děčín a nastavení mechanismů, které by umožnily cílové skupiny zaměstnávat i po skončení projektu. Takto nastavený projekt tedy obsahoval takové náležitosti, které vedly k zavedení prostupného zaměstnávání v Děčíně, neboť byla nastavena nejen spolupráce mezi jednotlivými subjekty, ale také přechod klientů mezi jednotlivými stupni zaměstnání s ohledem na zajištění jejich budoucího uplatnění na trhu práce.

V rámci projektu byla ve Středisku městských služeb nově vytvořena pracovní místa pro 24 osob z cílové skupiny znevýhodnění na trhu práce (původním monitorovacím indikátorem bylo 18 osob, tedy tento indikátor byl navýšen), dále bylo zprostředkováno zaměstnání 7 osobám prostřednictvím agentury práce na volném pracovním trhu, která se Střediskem městských služeb spolupracuje.

Primárním cílem v oblasti zaměstnanosti bylo tedy zajištění prostupného zaměstnávání, jehož smyslem je umožnění v současnosti nezaměstnaným lidem pozvolný přechod na trh práce. Systém je založen na motivaci. Uchazeči si mohou ověřit svoje schopnosti a dovednosti a postupně získat nebo obnovit pracovní návyky a získat nezbytnou kvalifikaci. Prvním stupněm je zaměstnanecký poměr u statutárního města Děčín, zejména ve Středisku

městských služeb. V případě, že se zde pracovníci na VPP osvědčí, je navázána spolupráce s okolními zaměstnavateli – zejména stavebními firmami, a tito osvědčení pracovníci mohou získat dočasné pracovní uplatnění v těchto firmách. V případě, že se po nějaké době osvědčí (většinou po 8 měsících nebo po jednom roce), mohou získat u firmy běžný pracovní poměr. V roce 2014 se podařilo ze všech pracovníků na VPP umístit na otevřený trh práce 4 osoby.

Pro zaměstnavatele zapojení se do systému prostupného zaměstnávání v Děčíně poskytuje jistotu toho, že přijímají osvědčeného a motivovaného zaměstnance. Navíc pro obě strany existuje možnost obrátit se na partnerské organizace zapojené do systému, jako je například Úřad práce nebo Charitní sdružení Děčín, u kterých lze získat odborné poradenství. V Děčíně se tento systém ve spolupráci s Agenturou podařilo úspěšně zavést.

V rámci zavedení systému prostupného zaměstnávání došlo v Děčíně k vytvoření lokální sítě zaměstnanosti, která zahrnuje spolupráci mezi obcí, úřadem práce, nevládními neziskovými organizacemi, a lokálními zaměstnavateli, a která umožňuje efektivní využití potenciálu místních obyvatel.

Spolupráce s Agenturou v oblasti prostupného zaměstnávání skrze realizaci projektů na podporu zaměstnanosti

Jak již bylo zmíněno, prostupné zaměstnávání se v Děčíně podařilo nastavit zejména díky realizaci některých významných projektů na podporu zaměstnanosti, které realizovalo Středisko městských služeb Děčín (SMS Děčín), nebo odbor rozvoje města Děčín ve spolupráci s pracovníky Agentury pro sociální začleňování. Zaměstnanci Agentury pro sociální začleňování pomáhali s tvorbou samotného projektu na podporu zaměstnávání znevýhodněných osob na trhu práce ve Středisku městských služeb velmi aktivně, stejně tak jako s tvorbou dalších níže uvedených projektů. Jejich odborné zkušenosti a přenos příkladů dobré praxe byly ze strany pracovníků SMS Děčín velmi ceněné a pozitivně hodnocené, přičemž na základě rad a konzultací ze strany Agentury byl projekt úspěšný a dle dotázaných pro účastníky projektu takřka „k nezaplacení“. Nicméně pracovníci SMS Děčín by se dle jejich vyjádření rádi více zapojili do řešení celkové problematiky vzhledem ke skutečnosti zaměstnávání osob v dlouhodobě tíživé situaci s kumulací mnoha hendikepů z pohledu trhu práce, s ohledem na zlepšení komunikace mezi nimi a vedením města a politickou reprezentací.

10. Závěrečné shrnutí a doporučení

Spolupráce ASZ s městem Děčín trvala od srpna 2011 do července 2013, neboť byla předčasně ukončena. Důvodem pro ukončení spolupráce byl ze strany Monitorovacího výboru Agentury zejména fakt, že město odmítlo realizovat investiční projekt, který byl připravovaný a podáváný lokálním partnerstvím za intenzivní spolupráce a poskytovaného poradenství ze strany lokálního konzultanta a dalších expertních pracovníků Agentury. Tímto zamítavým krokem bylo popřeno veškeré úsilí Agentury ve městě a spolupráce až do roku 2014, kdy měla být intervence ASZ v Děčíně oficiálně ukončena, probíhala v režimu vzdálené podpory.

V Děčíně se podařilo lokálnímu konzultantovi pracovat zejména ve spolupráci s vedením města, nicméně někteří z partnerů LP toto vnímali jako nevýhodu s ohledem na to, že vedení města nemusí mít vždy komplexní pohled na danou problematiku, a také že bývalý radní, který byl komunikací s LK pověřen není aktivně nakloněn veškeré podpoře sociálního začleňování. Nicméně vliv působení lokálního konzultanta na vedení města zapůsobil na tvorbu strategického plánu rozvoje města, významný podíl měl konzultant na připravovaném projektu IOP 3.1b, kde se podílel na identifikaci potřeb města i na přípravě projektové žádosti (projekt nakonec nebyl vedením města podpořen, což zapříčinilo ukončení spolupráce s ASZ). Agentura dále finančně podpořila vznik analýzy zadluženosti, čímž město získalo také přehled o struktuře a rozmístění osob v evidenci ÚP nebo o rozmístění přestupků.

Ze začátku roku 2013 započala realizace některých podpořených projektů, které vzešly z LP a na jejichž projektových žádostech partneři spolupracovali s Agenturou a lokálním konzultantem. Byly tak realizovány například projekty na podporu návratu osob, které vypadávají z hlavního vzdělávacího proudu (Druhá šance), dále projekt na podporu komunitního plánování nebo na podporu zaměstnávání osob ve Středisku městských služeb.

Zlomovým bodem pro zdánlivě nepodporující přístup vedení města k realizaci integrační politiky a zavádění opatření na podporu sociálního začleňování byla změna politického vedení. V tomto důsledku Děčín také navázal opět spolupráci s Agenturou a od roku 2016 město vstoupí do koordinovaného přístupu. S ohledem na novou spolupráci a nové snahy o optimalizaci sociálního vyloučení v Děčíně se doporučuje zejména níže uvedené:

- Implementovat poznatky z vytvořené analýzy zadluženosti, vytipovat rizikové oblasti, na které bude cíleno poskytování služeb odborného poradenství (zejména protidluhového a právního).
- Vypracovat analýzu bydlení na jejímž základě bude zpracován koncept sociálního bydlení, vyhledat potenciální majitele ubytoven nebo bytů, se kterými by byla navázána spolupráce ohledně tréninkového a sociálního bydlení ve spolupráci se sociálním odborem města a dalšími poskytovateli terénních služeb pro sociálně vyloučené osoby.

- Činnost subjektů v lokálním partnerství více integrovat, návrhy a opatření diskutovat na společných setkáních, získávat komplexní pohled na problematiku ze strany různých expertů.
- Zvážit vyčlenění osoby zodpovědné za projektové poradenství v oblasti sociálního začleňování, ať už pro účely nové spolupráce s Agenturou v koordinovaném přístupu, nebo v rámci magistrátu města, kde by takový pracovník mohl působit dlouhodobě i za samostatné činnosti města.
- Před podáváním investičních a návazných projektů pečlivě zvážit rizika spojená s jejich povinnou dlouhodobou udržitelností, provést analýzu, která bude identifikovat, zda je město připravené projekt realizovat a zda bude mít stabilní prostředky na jeho finanční zajištění.
- Rozšířit ve městě kapacity a poskytování sociálních služeb prevence pro osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách s ohledem na služby protidluhového a právního poradenství, terénní programy, služby pro drogově závislé (zejména v terénní formě), znovu projednat možnost zřízení dalšího NZDM.
- Udržet aktivní činnost městské policie v oblasti prevence a sociálního začleňování, po skončení dotace na asistenty prevence kriminality zajistit jejich financování, popřípadě rozšíření pracovníků na VPP při městské policii, ve spolupráci s Úřadem práce Děčín.

Doporučení pro Agenturu vyplývající ze spolupráce v Děčíně

Na základě výpovědí a vyjádření potřeb některých členů původního LP, se doporučuje více se v Děčíně zaměřit zejména na přenos příkladů dobré praxe, zkušeností se zaváděním jednotlivých opatření v jiných městech, kde Agentura působila nebo působí. Přenos zkušeností by měl probíhat zejména v takových oblastech, se kterými nemají členové LP dostatečné zkušenosti, popřípadě si do praxe nedokáží promítnout skutečné dopady, náklady, dlouhodobé požadavky atd. jednotlivých opatření.

Přenos dobré praxe by měl v Děčíně, s ohledem na další spolupráci ASZ s městem, probíhat zejména v oblasti bydlení (zavádění systému prostupného bydlení, sociálního bydlení, komunikace se soukromými majiteli bytů, ubytoven atd.), v oblasti školství (realizace projektů na zavádění a udržení inkluzivních nástrojů, posílení funkcí asistentů pedagoga a školních psychologů na ZŠ v sociálně vyloučených oblastech atd.), v oblasti zaměstnanosti (zaměstnávání na VPP, navázání komunikace se soukromými majiteli firem, vyjednání zaměstnání sociálně znevýhodněných osob atd.) nebo v oblasti zadluženosti (snižování zadluženosti za nájmy například prostřednictvím smluv na dobu určitou, posílením terénních sociálních prací pro obyvatele SVL, programy prevence zaměřené na dluhy, finanční gramotnost, a to nejen pro děti, ale i pro dospělé – například semináře, odborné přednášky realizované v prostorách školy pro rodiče ze SVL atd.).

Předložené příklady z praxe ze strany ASZ by také mohly představovat silný argument pro politickou reprezentaci města k tomu, aby některé projekty schválila a finančně podpořila, a

aby pochopila význam a přínos navrhovaných opatření pro město Děčín a všechny jeho obyvatele na demonstrováných příkladech dobré praxe z jiných měst.

Lokální partnerství a spolupráce mezi partnery by mělo být v Děčíně nastaveno více propojeně, zasíťovaně, aby činnost města jako celku, v rámci sociálních a inkluzivních politik, byla více integrovaná, sjednocená a aby tato spolupráce přinášela konkrétní výsledky. Jednotliví aktéři by dále měli být více informováni o celkovém dění v rámci činnosti ASZ a zavádění konkrétních opatření, tedy nová spolupráce by se měla vyvarovat vyhraněné úzké spolupráce mezi LK a zvoleným zástupcem pro komunikaci ze strany vedení města. Tedy v rámci města Děčín se navrhuje obnovit systém společných jednání, kde by byly identifikovány potřeby jednotlivých subjektů a byly by diskutovány také výstupy z jednotlivých činností. Činnost LP a Agentury ve městě by tedy neměla probíhat formou osobních konzultací (jak tomu bylo za první spolupráce), ale spíše formou setkání všech zainteresovaných subjektů, což by podpořilo společnou diskusi nad jednotlivými návrhy, umožnilo vnést do problematiky implementace opatření a podávání projektových žádostí pohled ze strany různých expertů.

S ohledem na to, že v rámci spolupráce města s ASZ někteří členové LP negativně vnímali fakt, že právě pouze přes Agenturu je možný přístup k některým dotačním zdrojům, což může u mnoha partnerů zastíňovat skutečnou potřebnost Agentury a jejich integračních nástrojů, navrhuje se pro další činnost Agentury více informovat členy LP o činnosti a metodách postupu Agentury, dále vyjasnit pozici Agentury s ohledem na dotační tituly, projekty, poradenství, možnosti města a Agentury. Hned na začátku spolupráce by také měla být veřejně a společně se všemi členy LP vyjasněna očekávání města od spolupráce a to, co ASZ může nabídnout, jaké jsou její reálné možnosti a s čím by město mělo počítat, aby následně nedošlo (až v průběhu navázané spolupráce) k budoucím neshodám, které pramení z prvotních rozdílných a nevyjasněných očekávání a záměrů.

Seznam zkratk

APK	Asistent prevence kriminality
ASZ	Agentura pro sociální začleňování
ČR	Česká republika
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
IOP	Integrovaný operační program
LK	Lokální konzultant
LP	Lokální partnerství
MěÚ	Městský úřad
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MŠ	Mateřská škola
NNO	Nestátní nezisková organizace
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OP LZZ	Operační program lidské zdroje a zaměstnanost
OP VK	Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost
PS	Pracovní skupina
SAS	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
TP	Terénní programy
ÚP	Úřad práce
VPP	Veřejně prospěšné práce
VS	Veřejná služba
ZŠ	Základní škola

Literatura

Analýza dat k zadluženosti obyvatel, 2012

Analýza potřeb a situační analýza sociálních služeb, 2013

Evaluační zpráva lokality Děčín, 2012

Komunitní plán sociálních služeb Města Děčín 2010-2013

Koncepce prorodinné politiky Města Děčín pro období 2014-2018

Situační analýzy v lokalitách vybraných v roce 2011

Sociodemografická analýza Města Děčín, 2013

Strategická analýza vybraných rozvojových oblastí Města Děčín a komplexní socioekonomická analýza, 2014